

מכללת הרצוג-גוש עציון
ימי עיון בתנ"ך
קייץ תשס"ט

1

בס"ד

הרד א' א' א' א' א'
73 שמשון הגיבור - האמנם שופט בישראל!

1. וכן במדרש: 'יש שהרבו גבורתן לטובתן, ויש שהרבו גבורתן לרעתן, שהרבו לטובתן דוד ויהודה, שהרבו לרעתן שמשון וגלית...'
(קהלת רבה א,א)

2. 'וישלח ה' את ירבעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואלי - ירובעל - זה גדעון, ולמה נקרא שמו ירובעל - שעשה מריבה עם הבעל, בדן זה שמשון, ולמה נקרא שמו בדן - דאתי מדן, יפתח - כמשמעו. (ראש השנה כה ע"א)

3. השוואת דברי המלאך ודברי האשה:

דברי האשה	דברי המלאך
	הנה נא את עקרה ולא ילדת וקרית וילדת בן
ועתה אל תשתי יין ושקר ואל תאכלי כל טמאה	ועתה השקרי נא ואל תשתי יין ושקר ואל תאכלי כל טמא
ולאמר לי הנך הרה וילדת בן	כי הנך הרה וילדת בן
	ומורה לא יעלה על ראשו
כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן	כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן
עד יום מותו	והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים

4. מלב"ם (יג,ז): ויאמר לי הנך הרה - ומ"ש לח את עקרה לא הגידה מפני השלום (ויקרא רבה צו פ"ט) וכן לא ספרה מ"ש מורה לא יעלה על ראשו שזה נכלל במ"ש כי נזיר אלהים יהיה וכן לא אמרה מ"ש והוא יחל להושיע, כי אחר שהפלשתים משלו אז יראה פן יתודע הדבר ויהרגו את הנולד, והוסיפה עד יום מותו - והמלאך לא אמר זה בפ"י כי ידע שלפני מותו יחלל נזירותו:

5. עתניאל בן קנז: ותהי עליו רוח ד' וישפט את ישראל ויצא למלחמה ויתן ד' בידו את כושר רשעתים מלך ארם ותעזו ידו על כושר רשעתים (שפטים ג,י)
גדעון: ורוח ד' לבשה את גדעון ויתקע בשופר ויזעק אביעזר אחריו (שפטים ו,לד)
יפתח: ותהי על יפתח רוח ד' ויעבר את הגלעד ואת מנשה ויעבר את מצפה גלעד וממצפה גלעד עבר בני עמון (שפטים יא,כט)

6. אבל תא חזי ותפעם רוחו, כד"א (שופטים יג כה) לפעמו, דהוה אתי רוחא ואזיל, ואתי ואזיל, ולא הוה מתיישבא עמיה עדיין כדקא יאות, ועל דא כתיב (שם) ותחל רוח יהו"ה לפעמו, דכדין הוה שירותא, אוף הכא רוחיה אתער ביה ואזיל ואתער, ולא הוה מתיישבא עמיה למנדע. (זהר ח"א קצד,א)

7. רלב"ג (יג,כה): ותחל רוח ה' לפעמו - ר"ל שכבר החלה רוח גבורה שהיתה בו מאת השי"י לפעמו וזה שפעם היה חושב להלחם עם פלשתים ופעם חושב להמנע מזה כפעמון זה שמכה אילך ואילך.

8. 'וכן הוא אומר: אחרי עיניכם - זה הרהור עבירה, שנאמר: ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני...'
(ברכות יב ע"ב).

9. 'שמשון הלך אחר עיניו, לפיכך נקרו פלשתים את עיניו, שנאמר: ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו... תחילת קלקולו בעזה, דכתיב: וילך שמשון עזתה וירא שם אשה זונה וגו', לפיכך לקה בעזה, דכתיב: ויורידו אותו עזתה. והכתיב: וירד שמשון תמנתה! תחלת קלקולו בעזה היה... ויהי טוחן בבית האסורים - א"ר יוחנן: אין טחינה אלא לשון עבירה...'
(בבלי סוטה ט: -י.)

10. האשה התמנית ודלילה:

<u>הסוד מפני האשה התמנית</u>	<u>הסוד מפני דלילה</u>
שְׁלָשִׁים מְרָעִים	וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ סַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים
וַיֹּאמְרוּ לְאִשָּׁת שְׁמִשׁוֹן פָּתִי אֵת אִישׁוֹ וַיִּגְדַּל לָנוּ אֵת הַחִידָה פֶּן נִשְׂרַף אוֹתָךְ וְאֵת בַּיִת אַבִּיךָ בְּאֵשׁ הַלְיָרְשָׁנוּ קְרֵאתָם לָנוּ הֲלֹא:	וַיֹּאמְרוּ לָהּ פָּתִי אוֹתוֹ וְרָאִי בְּמָה כָּחוֹ גְדוֹל וּבְמָה נוֹכַל לוֹ וְאַסְרֵנוּהוּ לְעִנּוֹתוֹ וְאַנְחֵנוּ נִתֵּן לָךְ אִישׁ אֶלְף וּמֵאָה כֶּסֶף:
וַתִּבֶן אִשָּׁת שְׁמִשׁוֹן עָלָיו וַתֹּאמֶר רַק שְׁנֵאתָנִי וְלֹא אֶהְבֶּתָנִי	אִיךָ תֹּאמַר אֶהְבֶּתִּיךָ וְלִבְךָ אֵין אֵתִי
וַיִּגְדַּל לָהּ כִּי הִצִּיקְתָּהּ	וַיְהִי כִּי הִצִּיקָה לוֹ בַּדְּבָרִיהָ כָּל הַיָּמִים וַתִּאֲלָצֶהוּ וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ לְמוֹת: (יז) וַיִּגְדַּל לָהּ אֵת כָּל לְבוֹ

11. דברי שמשון לדלילה: 'מוֹרָה לֹא עָלָה עַל רֹאשִׁי כִּי נֹזֵר אֱלֹהִים אֲנִי מִבְּטָן אִמִּי.
דברי המלאך לאשת מנוח: 'מוֹרָה לֹא יָעָלָה עַל רֹאשׁוֹ כִּי נֹזֵר אֱלֹהִים יְהִיָּה הַנֶּעַר מִן הַבָּטָן.'

12. השוואת המעמד בלחי למעמד בבית דגון:

<u>המעמד בלחי</u>	<u>המעמד בבית דגון</u>
וַיֹּאסְרוּהוּ בְּשָׁנַיִם עֲבָתִים חֲדָשִׁים וַיַּעֲלוּהוּ מִן הַסֶּלַע:	וַיֹּאסְרוּהוּ בְּחֻשָּׁתַיִם וַיְהִי טוֹחוֹן בְּבֵית הָאֲסוּרִים:
וּפְלִשְׁתִּים הִרְעוּ לִקְרֹאתוֹ	וַיִּרְאוּ אוֹתוֹ הָעַם וַיִּהְיוּ אֵת אֱלֹהֵיהֶם
וַיִּבֶן אֶלְף אִישׁ	וַיְהִיוּ הַמֵּתִים אֲשֶׁר הִמִּית בְּמוֹתוֹ רַבִּים מְאֹד הַמֵּת בְּחַיּוֹ
וַיִּקְרָא אֶל ד' וַיֹּאמֶר אֵתָּה נִתַּת בְּיַד עֲבָדְךָ אֵת הַתְּשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְעַתָּה אָמוֹת בְּצַמָּא וּנְפִלְתִי בְּיַד הָעֲרָלִים	וַיִּקְרָא שְׁמִשׁוֹן אֶל ד' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי ד' זְכַרְנִי נָא וְחִזְקֵנִי נָא אֵן הַפַּעַם הַזֶּה הָאֱלֹהִים וְאַנְקָמָה נָקַם אַחַת מִשְׁתֵּי עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים
וַיִּשְׁפֹּט אֵת יִשְׂרָאֵל בִּימֵי פְּלִשְׁתִּים עֶשְׂרִים שָׁנָה	וְהוּא שִׁפֹּט אֵת יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים שָׁנָה

13. 'ויקרא שמשון אל ה' ויאמר ה' אלהים זכרני נא וגו', מה זכירה היתה לו אצל הקב"ה והוא מתאוה לזנות, א"ר יהודה בשם רב אמר שמשון לפני הקדוש ב"ה רבון העולמים זכור לי עשרים שנה ששפתי את ישראל ולא אמרתי לאף מהם העבר לי מקל ממקום למקום, מהו האלהים ואנקמה נקם אחת משתי עיני מפלשתים א"ר אחא אמר לפניו רבון העולם תן לי שכר עיני אחת בעוה"ז ושכר עיני אחת תהא מתוקנת לי לעתיד לבא...'
(במדבר רבה ט')